



STOWARZYSZENIE NAUKOWE ARCHEOLOGÓW POLSKICH
SCIENTIFIC ASSOCIATION OF POLISH ARCHAEOLOGISTS

UL. DEUGA 52, 00-241 WARSZAWA TEL: +48 22 504 48 15 FAX: +48 22 831 51 95
E-MAIL: SNAP@SNAP.ORG.PL WWW: WWW.SNAP.ORG.PL

Łódź, 21 września 2018 roku

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ul. Krakowskie Przedmieście 15/17

00-071 Warszawa

Szanowni Państwo,

w związku z tym, że 13 lipca 2018 roku zostało podpisane przez Dyrektora Generalnego Lasów Państwowych Zarządzenie nr 47 (OE.715.1.18.2018) *w sprawie udostępniania gruntów będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe do prowadzenia badań archeologicznych i/lub działań polegających na poszukiwaniu zabytków i innych przedmiotów przy użyciu urządzeń elektronicznych i technicznych związanych z naruszaniem gleby* (dalej: Zarządzenie), które opracowano z uwzględnieniem:

- art. 30 ust. 1, 2 i 3, art. 36 ust. 1 pkt. 5 i pkt. 12 oraz ust. 7 ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*,
- art. 30 ust. 1 pkt. 3, 4, 5 i 8 i art. 45 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 28 września 1991 roku o *lasach*,
- art. 148 § 1 pkt. 1, art. 154 § 1 pkt. 4, art. 155 § 1, art. 156 § 1, art. 163 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku *Kodeks wykroczeń*,

Stowarzyszenie Naukowe Archeologów Polskich przesyła swoje uwagi dotyczące tego Zarządzenia.

Zarządzenie wprowadza „do stosowania w Państwowym Gospodarstwie Leśnym Lasy Państwowe zasady udostępniania osobom fizycznym lub jednostkom organizacyjnym gruntów będących w zarządzie Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe do prowadzenia badań archeologicznych i/lub działań polegających na poszukiwaniu zabytków i innych przedmiotów przy użyciu urządzeń elektronicznych i technicznych związanych z naruszeniem gruntów”, zatem opiera się przede wszystkim na przepisach ustawy o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* (pozostałe akty prawne, tj. *ustawa o lasach* i *Kodeks wykroczeń* odnoszą się do przestępstw i działań zabronionych na terenie lasów).

Tymczasem w ustawie o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* nie wyróżnia się działań polegających na poszukiwaniach „innych przedmiotów” przy użyciu urządzeń elektronicznych i technicznych.

Art. 36 ust. 1 ustawy o *ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* określa, że pozwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków wymaga: (pkt. 5) prowadzenie badań archeologicznych oraz (pkt. 12) poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz



sprzętu do nurkowania (Zarządzenie nie odnosi się do wydawania zgody na prowadzenie nurkowania na akwenach należących do lasów państwowych).

Ponadto w Zarządzeniu zwraca uwagę brak jego oparcia na definicjach zabytków zawartych w art. 3 ustawy *o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, tj. (ust. 1) zabytek – nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową, (ust. 3) zabytek ruchomy – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1 oraz (ust. 4) zabytek archeologiczny – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem.

W związku z powyższym wprowadzenie w Zarządzeniu kategorii „innych przedmiotów”, bez sprecyzowania, o jaki rodzaj przedmiotów chodzi (zagubione?), w jednym ciągu z badaniami archeologicznymi i prowadzeniem poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, związanych z naruszeniem gleby, a zatem nie znajdujących się na powierzchni gruntu, stwarza wrażenie próby wprowadzenia własnej interpretacji definicji zabytku. Chyba że odnosi się ono do definicji zabytku archeologicznego, zawartej w *Konwencji Maltańskiej*, której zapisy głoszą, że „przedmiotem dziedzictwa archeologicznego są wszelkie pozostałości, obiekty i jakiegokolwiek inne ślady ludzkości z minionych epok” (art. 1), oraz że „dziedzictwo archeologiczne obejmuje struktury, konstrukcje, zespoły budowlane, eksploatowane tereny, przedmioty, zabytki innego rodzaju, jak też ich otoczenie znajdujące się na ziemi lub pod wodą”.

Sądzymy jednak, że nie takie było zamierzenie. Wprowadzenie kategorii „innych przedmiotów” to pozostawienie detektorystom „furtki” do występowania o zgodę na prowadzenie poszukiwań bliżej nieokreślonych przedmiotów. Świadczy o tym brak w § 7 ust. 1 zastrzeżenia, że zgoda nadleśnictwa powinna zawierać konieczność uzyskania stosownego pozwolenia właściwego konserwatora zabytków w wypadku prowadzenia poszukiwań zabytków, co zaznaczono w wypadku prowadzenia badań archeologicznych (pkt. 10 Zarządzenia). Chociaż w § 7 ust. 2 Zarządzenia stwierdza się, że „zgoda na udostępnianie gruntów nie jest równoznaczna ze zgodą na prowadzenie poszukiwań zabytków i badań archeologicznych w rozumieniu ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami”, ale nie jest to już wymóg, który nadleśniczy musi wprowadzić w wydanej zgodzie.

Zatem poszukiwania „innych przedmiotów” (w związku z naruszeniem gleby) nie podlegają temu obostrzeniu, więcej – nie podlegają żadnym uregulowaniom prawnym, gdyż nawet przepisy ustawy z dnia 20 lutego 2015 roku *o rzeczach znalezionych* (do której w Zarządzeniu brak jest odniesienia) odnoszą się do rzeczy znalezionych „na powierzchni”.

Ustawa *o rzeczach znalezionych* w art. 1 określa: 1) obowiązki i prawa znalazcy oraz przechowującego, 2) postępowanie w sprawach odbierania zawiadomień o znalezieniu rzeczy, przyjmowania i przechowania rzeczy znalezionych oraz poszukiwania osób uprawnionych do ich odbioru oraz 3) postępowanie z rzeczami o wartości historycznej, naukowej lub artystycznej. Przepisy o rzeczach znalezionych stosuje się odpowiednio do rzeczy porzuconych bez zamiaru wyzbycia się własności, jak również do zwierząt, które zabłąkały się lub uciekły – art. 2. Przepisów ustawy nie stosuje się do zabytków archeologicznych – art. 3.

Wprowadzenie w Zarządzeniu możliwości prowadzenia „działań polegających na poszukiwaniu (...) **innych przedmiotów** (podkreślenie SNAP) przy użyciu urządzeń elektronicznych i technicznych związanych z naruszeniem gleby” jest naszym zdaniem próbą ominięcia obowiązującego prawa.



